

Sygn. akt III AUa 396/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Ewa Stryczyńska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Beata Wachowicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 maja 2022 r. w W.

sprawy Z. P., która wstąpiła do postępowania nieukończonego wskutek śmierci E. P.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o świadczenia emerytalno-rentowe należne do dnia śmierci E. P.

na skutek apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 kwietnia 2019 r. sygn. akt XIII 1U 8455/18

oddala apelację.

Ewa Stryczyńska

Sygn. akt III AUa 396/21

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. decyzjami z 31 sierpnia 2017r. dokonał ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej E. P., określając ją od 1 października 2017r. na kwotę 2278,61 zł, oraz ponownego ustalenia wysokości policyjnej renty inwalidzkiej E. P. określając ją od 1 października 2017r. na kwotę 1000,00 zł, do której przysługuje dodatek pielęgnacyjny w wysokości 209,59 zł.

Z uwagi na posiadanie przez E. P. prawa do korzystniejszej emerytury, świadczenie rentowe nie było wypłacane.

Podstawą wydania powyższych decyzji był art. 15c i 22a w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016r., poz. 708 ze zm.) oraz otrzymana z IPN informacji z 31 maja 2017r. nr (...).

W świetle powołanych przepisów emerytura osoby, która w latach 1944-1990 pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999r., emerytura wynosi 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa i 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą. Natomiast w zakresie ustalenia wysokości renty inwalidzkiej, w przypadku osoby, która

pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa i została zwolniona ze służby przed dniem 1 sierpnia 1990r. wypłaca się ją w kwocie minimalnej według orzeczonej grupy inwalidzkiej.

E. P. odwołał się od powyższych decyzji i wniósł o ich uchylenie. W uzasadnieniu wskazał, że ustawa, na mocy której dokonano obniżenia przysługujących mu świadczeń, w ogóle nie powinna mieć do niego zastosowania, bowiem jako (...) nie miał nic wspólnego z pracą w Służbie Bezpieczeństwa. Wskazał również, że nigdy nie służył w instytucjach i formacjach wymienionych w przedmiotowej ustawie, nie był do nich delegowany i nie wypełniał jakichkolwiek czynności z zakresu nadzoru nad Służbą Bezpieczeństwa.

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że zaskarżone decyzje zostały wydane na podstawie wskazanych w odwołaniu przepisów prawa, a wysokość świadczeń została ustalona na podstawie uzyskanej z Instytutu Pamięci Narodowej informacji o przebiegu służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Organ rentowy wskazał ponadto, że zgodnie z 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej owa informacja o przebiegu służby jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby strony odwołującej się i jest dla niego wiążąca.

Wyrokiem z 15 kwietnia 2019r. Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych Sekcja ds. odwołań od decyzji zmniejszających wysokość emerytur i rent byłym funkcjonariuszom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa, zmienił zaskarżone decyzje i ustalił E. P. prawo do emerytury policyjnej oraz policyjnej renty inwalidzkiej w wysokości ustalonej przed dniem 1 października 2017r.

Powyższe orzeczenie Sądu Okręgowego zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

E. P. 1 lipca 1963r. rozpoczął służbę w (...) (...) w B. na stanowisku referenta sekcji do walki z przestępstwami gospodarczymi. 1 września 1965r. E. P. rozpoczął dwuletni kurs oficerski w szkole oficerskiej w S., skąd po ukończeniu kursu wrócił do jednostki macierzystej na stanowisko inspektora w wydziale do walki w przestępstwami gospodarczymi. W 1980r. E. P. rozpoczął pracę na stanowisku starszego inspektora ds. administracyjno-gospodarczych. Z dniem 16 lutego 1990r. E. P. został zwolniony ze służby.

Instytut Pamięci Narodowej- Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w informacji o przebiegu służby z 31 maja 2017r. nr (...) poinformował, że E. P. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) w okresie od do 16 lutego 1990r., jednocześnie w uwagach wskazując, że brak informacji o dacie rozpoczęcia służby w pionie Służby Bezpieczeństwa.

W oparciu o tę informację Dyrektor ZER MSWiA 31 sierpnia 2017r. wydał decyzje o ponownym ustaleniu wysokości emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej.

Instytut Pamięci Narodowej w kolejnej informacji o przebiegu służby z 28 listopada 2017r. poinformował, że E. P. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa **od 1 kwietnia 1988r. do 16 lutego 1990r.** Informacja ta stanowiła podstawę do wydania 8 lutego 2019r. kolejnych decyzji, na mocy których ponownie ustalono wysokość świadczeń (emerytalnego i rentowego) należnych E. P..

Zgodnie z wnioskiem personalnym z 28 października 1987r. znajdującym się w aktach Instytutu Pamięci Narodowej, E. P. planowano przenieść z dniem 1 listopada 1987r. na stanowisko starszego inspektora zespołu ds. Służby Bezpieczeństwa, który to wniosek został podpisany m.in. przez ppłk mgr W. Ś..

Rozkazem personalnym (...) z 16 marca 1988r. nr (...) E. P. został odwołany ze stanowiska starszego inspektora ds. administracyjno- gospodarczych i mianowany na stanowisko starszego inspektora zespołu ds. Służby Bezpieczeństwa Wydziału Inspekcji.

Po uzyskaniu informacji o istnieniu takiego rozkazu w aktach osobowych, zawiadomieniem z 19 grudnia 2017r. (data prezentaty) E. P. wystąpił do (...) w B. z wnioskiem o wszczęcie postępowania karnego, mającego wykazać, że w wystawionym dokumencie w postaci wniosku personalnego doszło do poświadczona nieprawdy.

Postanowieniem z 15 maja 2018 r. prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w K. postanowił umorzyć śledztwo wobec braku dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu, tj. na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.

Wnioski personalne wystawione w dacie późniejszej w stosunku do rozkazu personalnego zawierały z kolei informację o tym, że E. P. jest zatrudniony na stanowisku starszego inspektora Wydziału Inspekcji. Natomiast zgodnie z odrębnie sporządzoną informacją Inspektora Wydziału Kadry, zawartą na odwrocie wniosku personalnego z 12 października 1988r., E. P. pełnił funkcje kontrolerskie od 9 kwietnia 1980r. na stanowisku starszego inspektora ds. administracyjno-gospodarczych.

W karcie przebiegu służby widnieje z kolei informacja, że E. P. był mianowany na stanowisko starszego inspektora ds. Służby Bezpieczeństwa Wydziału Inspekcji z dniem 1 marca 1988r., która to data nie pokrywa się z datą określoną w rozkazu personalnym.

Sąd Okręgowy ustalił, że podczas spotkania z Komendantem Wojewódzkim płk S. N., ppłk W. Ś. został poinformowany o planowanym przeniesieniu E. P. do pełnienia służby w pionie Służby Bezpieczeństwa i poproszony o podpisanie wniosku personalnego. Po podpisaniu tego wniosku W. Ś. czekał na dalszy rozwój wydarzeń, bowiem przeniesienie z pionu Milicji Obywatelskiej do pionu Służby Bezpieczeństwa wymagało podpisania karty obiegowej, rozliczenia się ze sprawami Wydziału, w którym E. P. dotychczas pracował i dopiero po dokonaniu tych czynności, wydawano rozkaz personalny o przeniesieniu do pionu Służby Bezpieczeństwa. Taki rozkaz nigdy nie został wydany. E. P. w dalszym ciągu wykonywał dotychczasowe zadania jako inspektor ds. administracyjno-gospodarczych.

E. P. nigdy nie przystąpił do wykonywania obowiązków służbowych w pionie Służby Bezpieczeństwa. Nie wydano mu legitymacji służbowej, która klasyfikowałaby go jako pracownika Służby Bezpieczeństwa i umożliwiałaby przeprowadzanie kontroli. E. P. nie miał także dostępu do informacji tajnych, zaś w Służbie Bezpieczeństwa niemal wszystkie informacje posiadały taką klauzulę.

E. P. w swoich zeznaniach wskazał z kolei, że nie mógłby pracować w pionie Służby Bezpieczeństwa, z uwagi na brak przeszkolenia i brak dostępu do tajemnic państwowych. Ponadto, od czerwca 1989 r. do końca służby, E. P. pozostawał na zwolnieniu lekarskim.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy i aktach rentowych, jak również zeznań E. P. oraz świadka W. Ś..

Sąd Okręgowy dokonując oceny na tle całokształtu materiału dowodowego uznał zeznania świadka, jak i odwołującego się za w pełni wiarygodne. Ich wypowiedzi były formułowane w sposób jasny, zdecydowany, obszerny i co istotne - z odniesieniem się do zgromadzonych dokumentów. Nie budziło wątpliwości Sądu Okręgowego, że rozkaz z 16 marca 1988 r. nr (...) nigdy nie wszedł w życie, w konsekwencji - E. P. nigdy nie podjął służby jako starszy inspektor zespołu ds. Służby Bezpieczeństwa Wydziału Inspekcji.

Uwzględniając powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał odwołania za uzasadnione i w pierwszej kolejności wskazał, że celem ustawy z dnia 16 grudnia 2016r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016r., poz. 2270) było wprowadzenie rozwiązań umożliwiających zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL, przez

ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944r. do 31 lipca 1990r.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że przedmiotowa ustawa obejmuje zatem osoby, co do których ustalone zostało, że pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa. Ustalenie to może być dokonane na podstawie informacji o przebiegu służby sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej.

Sąd Okręgowy stwierdził dalej, że art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) stanowi, że na wniosek organu emerytalnego Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych i, w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, przekazuje organowi emerytalnemu informację o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b.

Zgodnie z 13a ust. 4, informacja o przebiegu służby, o której mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) dane osobowe funkcjonariusza, o których mowa w ust. 2;
- 2) wskazanie okresów służby na rzecz totalitarnego państwa, o których mowa w art. 13b;
- 3) informację, czy z dokumentów zgromadzonych w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynika, że funkcjonariusz w tym okresie, bez wiedzy przełożonych, podjął współpracę i czynnie wspierał osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Sąd Okręgowy wskazał, że w pierwszej informacji o przebiegu służby z 31 maja 2017r. IPN nie wskazał daty jej rozpoczęcia, wskazując w uwagach, że nie posiada informacji o dacie rozpoczęcia służby w pionie Służby Bezpieczeństwa. Dopiero w drugiej informacji o przebiegu służby z 28 listopada 2017r. IPN określił ten dzień jako 1 kwietnia 1988r. Data, którą IPN przyjął za datę rozpoczęcia służby pokrywa się z datą określoną w rozkazy personalnym, którym przeniesiono E. P. na stanowisko starszego inspektora zespołu ds. Służby Bezpieczeństwa Wydziału Inspekcji.

Na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że przedmiotowy rozkaz nigdy nie wszedł w życie. Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom świadka W. Ś., który jako przełożony E. P., potwierdził, że w czasie kiedy rzekomo, zgodnie z treścią rozkazu, odwołujący się powinien pełnić służbę w pionie Służby Bezpieczeństwa, wykonywał swoje obowiązki służbowe na dotychczasowym stanowisku starszego inspektora ds. administracyjno-gospodarczych. Potwierdziła to również adnotacja na odwrocie wniosku personalnego z 12 października 1988r., gdzie Inspektor Wydziału Kadr napisał, że E. P. pełnił funkcje kontrolerskie od 9 kwietnia 1980r. na stanowisku starszego inspektora ds. administracyjno-gospodarczych. Pomimo, że w aktach osobowych odwołującego się znajduje się rozkaz personalny oraz wniosek o mianowanie na stanowisko starszego inspektora zespołu ds. Służby Bezpieczeństwa, w ocenie Sądu Okręgowego, odwołujący się nigdy nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa.

Sąd Okręgowy wskazał, że z zeznań świadka W. Ś. wynikało, że gdyby E. P. faktycznie chciał rozpocząć służbę w pionie Służby Bezpieczeństwa musiałyby podjąć kroki formalne, które umożliwiłyby jego przeniesienie. Wejście w życie rozkazu personalnego nie byłoby możliwe bez zdania karty obiegowej, czego E. P. nigdy nie uczynił. Ponadto, co potwierdził zarówno świadek, jak i sam odwołujący się, praca w Służbie Bezpieczeństwa nie byłaby możliwa bez uzyskania dostępu do informacji tajnych, zaś odwołujący się takiego dostępu nie posiadał. Ponadto, IPN wystawiając pierwotną informację o przebiegu służby, jako okres służby zaliczył jeden dzień, tj. 16 lutego 1990r., będący jednocześnie dniem zwolnienia E. P. ze służby, zaś od czerwca 1989 r. odwołujący się pozostawał na zwolnieniu lekarskim i w ogóle nie świadczył pracy.

Ocena stanu faktycznego ustalonego na podstawie zgromadzonych dowodów, doprowadziła Sąd Okręgowy do przekonania, że ustawa, na podstawie której obniżono odwołującemu się świadczenia emerytalne i rentowe, w ogóle nie miała do niego zastosowania, ponieważ w rzeczywistości nigdy nie pełnił on służby na rzecz totalitarnego państwa.

W związku z powyższym, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji jak w sentencji wyroku.

Od powyższego wyroku apelację wniósł pozwany organ emerytalno - rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając Sądowi Okręgowemu:

1) naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy tj.:

1) przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, tj. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., przez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów przejawiające się w szczególności na:

a) niewłaściwym przyjęciu, że odwołujący się nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego, informacji wystawionej przez IPN oraz akt odwołującego się wynika, że odwołujący się pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa;

b) nieuprawnionym przyjęciu, że odwołujący się nie pełnił służby w czasie gdy przebywał na zwolnieniu lekarskim, podczas gdy obowiązujące przepisy nie przewidują takiego rozróżnienia okresu służby i okresu, w którym tej służby się nie pełni;

c) pominięciu, że odwołujący się pobierał uposażenie i inne świadczenia pieniężne określone w ustawie z tytułu pełnienia służby w jednostce, która obecnie znajduje się w katalogu zawartym w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a tym samym nie można zgodzić się z twierdzeniem Sądu Okręgowego, że odwołujący się tej służby nie pełnił;

2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu Okręgowego z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą w szczególności na przyjęciu, że okres wskazany w informacji IPN nie jest okresem służby na rzecz totalitarnego państwa, podczas gdy z treści dokumentów wynika, że jednostki w których pełnił służbę odwołujący się znajdują się w katalogu zawartym w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej;

3) art. 328 § 2 k.p.c. przez pominięcie w uzasadnieniu wyroku wyjaśnienia na których dowodach Sąd Okręgowy się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, w tym w szczególności pominięcie wyjaśnienia przyjęcia lub odmówienia mocy dowodowej informacji IPN.

2) naruszenie przepisów prawa materialnego przez:

1) błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 13a ust. 5, art. 15c ust. 1-3 oraz art. 22a ust. 1-3 ustawy zaopatrzeniowej, przez nieuzasadnione przyjęcie, że odwołujący się nie powinien podlegać rygorom przewidzianym w tych przepisach, pomimo że spełnia przesłanki w tych przepisach określone;

2) pominięcie art. 15c ust. 5 oraz art. 22a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej przejawiające się w nieuzasadnionym pominięciu zasad zawartych w tych przepisach, tj. pominięciu zasady, że przepisów ust. 1-3 (odpowiednio art. 15c i art. 22a) nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego, pomimo że odwołujący się nie wykazał zadanej z tych okoliczności;

3) zupełne pominięcie i niezastosowanie § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin, zgodnie z brzmieniem którego środkiem dowodowym potwierdzającym datę i podstawę zwolnienia ze służby oraz okres służby jest zaświadczenie o przebiegu służby,

sporządzone na podstawie akt osobowych funkcjonariusza, wystawione przez właściwe organy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu lub Państwowej Straży Pożarnej;

4) naruszenie art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej, przez zupełne pominięcie dowodu jakim jest informacja o przebiegu służby, podczas gdy zgodnie z tym przepisem informacja o przebiegu służby jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy.

Wobec powyższego, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania od decyzji Dyrektora ZER MSWiA z 31 sierpnia 2017r. nr (...) o ponownym ustaleniu wysokości policyjnej emerytury oraz nr (...) o ponownym ustaleniu wysokości renty inwalidzkiej oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do rozpoznania z pozostawieniem temu sądowi decyzji w zakresie zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

W odpowiedzi na apelację E. P. wniósł o oddalenie apelacji organu rentowego. W uzasadnieniu wskazał, że apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie w najmniejszym nawet stopniu. Wymienione enumeratywnie podstawy zaskarżenia, wynikające zdaniem organu rentowego z naruszeń prawa materialnego i procesowego, nie przystają do kontekstu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a wręcz są od niego całkowicie oderwane. Sąd Okręgowy w sposób wnikliwy i analityczny ustalił stan faktyczny niniejszej sprawy, dodatkowo posiłkując się materiałem dowodowym zebrany w toku prokuratorskiego śledztwa Oddziału (...) w K.. Na tej podstawie Sąd Okręgowy dokonał ze wszech miar obiektywnego i zasadnego rozstrzygnięcia. Z uwagi na powyższe, zdaniem odwołującego się, zarzuty podniesione w apelacji stanowią w istocie niedopuszczalną polemikę organu rentowego z wyrokiem Sądu Okręgowego. Organ rentowy uczestniczył w postępowaniu dowodowym przed Sądem Okręgowym, zapoznał się z wnioskami dowodowymi odwołującego się i nie był w stanie zdezawuować poczynionych na tej podstawie ustaleń stanu faktycznego. W ocenie odwołującego się, udowodnił on w sposób bezsporny, że nigdy nie pracował w organach Służby Bezpieczeństwa. Był natomiast (...) Wydziału Inspekcji i prowadził wyłącznie sprawy administracyjno-gospodarcze pionu MO.

W toku postępowania odwoławczego E. P. zmarł 1 października 2020r., wobec czego Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z 19 listopada 2020r. zawiesił postępowanie apelacyjne na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c.

Pismem z 4 stycznia 2021r. Z. P. poinformowała, że jest żoną zmarłego E. P. (czyli osobą uprawnioną do dalszego prowadzenia postępowania o świadczenia) i prowadziła ze z zmarłym wspólne gospodarstwo domowe.

Postanowieniem z 24 marca 2021r. Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych podjął zawieszono postępowanie apelacyjne z udziałem Z. P. jako następcy prawnego E. P., po stronie odwołującej się.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Na wstępie, Sąd Apelacyjny wskazuje, że podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 20 marca 2015r. w sprawie o sygn. II CSK 224/14, że sąd drugiej instancji jest obowiązany zamieścić w swoim uzasadnieniu takie elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy, ale nie ma zarazem obowiązku wyrażania szczegółowego stanowiska odnośnie wszystkich poglądów prezentowanych przez strony, jeżeli nie mają one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. W związku z tym, Sąd Apelacyjny odniósł się szczegółowo do istotnych z punktu widzenia niniejszej sprawy zarzutów i poprzestał na ogólnym nieuwzględnieniu podnoszonych w sprawie okoliczności drugorzędnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. należy uznać za niezasadny. Powszechnie w orzecnictwie przyjmuje się, że zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (obecnie art. 327¹ § 1 k.p.c.) może być usprawiedliwiony tylko w wyjątkowych okolicznościach, tj. jedynie wtedy, gdy treść uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego, jak również braku wskazania podstawy prawnej oraz motywów, którymi kierował się sąd. Powyższe jest związane z tym, że sposób sporządzenia uzasadnienia orzeczenia z natury rzeczy nie ma wpływu na wynik sprawy jako, że uzasadnienie wyraża jedynie motywy wcześniej podjętego rozstrzygnięcia (por. stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 7 stycznia 2010r., sygn. II UK 148/09, LEX nr 577847; wyrok SA w Warszawie z 10 stycznia 2013r., sygn. III APa 63/12, Lex nr 1254543 i z 24 stycznia 2013r., sygn. I ACa 1075/12, Lex nr 1267341). Opisana sytuacja w realiach niniejszej sprawy nie ma miejsca. Pisemne motywy zaskarżonego wyroku przedłożone przez Sąd Okręgowy spełniają funkcję przypisaną przez ustawę uzasadnieniu orzeczenia, umożliwiając odtworzenie rozumowania sądu orzekającego, które znalazło wyraz w sentencji zapadłego orzeczenia. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku posiada wszystkie niezbędne elementy konstrukcyjne, co umożliwia dokonanie kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu Okręgowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. W ramach tego zarzutu organ rentowy wywodził m.in., że Sąd Okręgowy niewłaściwie przyjął, że E. P. nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa. Swoje stanowisko organ rentowy oparł w szczególności na treści informacji Instytutu Pamięci Narodowej, która to informacja stanowiła również przedmiot rozważań Sądu Okręgowego.

Zgodnie z jednolitymi poglądami orzecnictwa, dla skuteczności tego zarzutu niezbędne jest wykazanie - przy użyciu argumentów jurydycznych - że sąd naruszył ustanowione w nim zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów, a więc że uchybił podstawowym regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów oraz że naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Strona chcąc podważyć sędziowską ocenę dowodów nie może ograniczać się do przedstawienia własnej ich oceny, ponieważ jest to zwykłą polemiką ze stanowiskiem sądu nie mogącą odnieść skutku. Konieczne jest wskazanie w takiej sytuacji przyczyn, dla których ocena dowodów nie spełnia kryteriów określonych w art. 233 § 1 k.p.c., czyli np. błędów sądu w logicznym rozumowaniu, sprzeczności oceny z doświadczeniem życiowym, braku wszechstronności, czy też bezzasadnego pominięcia dowodów, które prowadziłyby do odmiennych wniosków. Innymi słowy, okoliczność, że z tych samych dowodów wyciągnąć można wnioski odmienne, czy też odmiennie ocenić można moc poszczególnych dowodów, sama w sobie nie może stanowić podstawy do podważenia trafności ustaleń opartych na odmiennym przekonaniu sądu pierwszej instancji, gdy przekonanie to także zgodne jest z zasadami logiki, doświadczenia życiowego i prawidłowego kojarzenia faktów. Same, nawet poważne, wątpliwości co do trafności oceny dokonanej przez sąd pierwszej instancji, jeżeli tylko nie wykroczyła ona poza granice zakreślone w art. 233 § 1 k.p.c., nie powinny stwarzać podstawy do zajęcia przez sąd drugiej instancji odmiennego stanowiska.

Uwzględniając te założenia, należy stwierdzić, że poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia - w zakresie ustalenia jednostki, w której E. P. pełnił służbę w okresie od 1 kwietnia 1988r. do 16 lutego 1990r. - uznać należało za prawidłowe. Zgromadzone w granicach wniosków stron w postępowaniu pierwszoinstancyjnym dowody, dawały uzasadnione podstawy do podważenia stanowiska organu rentowego, który opierając się w szczególności na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej o przebiegu służby E. P. wywodził, że odwołujący się pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 1 kwietnia 1988r. do 16 lutego 1990r. Powyższy okres w oparciu o art. 13b ustawy zaopatrzeniowej został zaliczony przez organ rentowy - na podstawie informacji z Instytutu Pamięci Narodowej - jako okres pełnienia przez E. P. służby na rzecz totalitarnego państwa.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy wynika, że - pomimo formalnego mianowania E. P. na stanowisko starszego inspektora zespołu ds. Służby Bezpieczeństwa i przeniesienia go rozkazem personalnym z 1 kwietnia 1988r. na stanowisko starszego inspektora zespołu ds. Służby Bezpieczeństwa Wydziału Inspekcji - przedmiotowy rozkaz nigdy nie został wykonany. Jak bowiem ustalono na podstawie zeznań E. P. i świadka W. Ś., który był jego przełożonym, w czasie kiedy zgodnie z treścią rozkazu, E. P. powinien pełnić służbę w pionie

Służby Bezpieczeństwa, wykonywał swoje obowiązki służbowe na dotychczasowym stanowisku starszego inspektora ds. administracyjno-gospodarczych. Okoliczność ta została również potwierdzona adnotacją na odwrocie wniosku personalnego z 12 października 1988r., gdzie Inspektor Wydziału Kadr napisał, że E. P. pełnił funkcje kontrolerskie od 9 kwietnia 1980r. na stanowisku starszego inspektora ds. administracyjno-gospodarczych.

Sąd Okręgowy uwzględnił wszystkie te dowody, a dokonana ocena nie wykraczała poza granice swobody sędziowskiej zakreślonej przez art. 233 § 1 k.p.c. Mając jednak na względzie zarzuty podniesione w apelacji, przy jednoczesnym uwzględnieniu stanowiska strony odwołującej się zaprzeczającej twierdzeniu o przynależności E. P. w ww. okresie do struktur Służby Bezpieczeństwa Sąd odwoławczy uzupełnił postępowanie dowodowe i postanowił zwrócić się do Instytutu Pamięci Narodowej o przedłożenie w oryginale akt osobowych E. P. oraz przedłożenie w powyższym terminie informacji i wyjaśnień, czy „Zespół ds. SB” w Wydziale Inspekcji WUSW w B. należał do struktur Służby Bezpieczeństwa w okresie od 1 marca 1988 r. do końca lutego 1990 r., ze zobowiązaniem do przedłożenia potwierdzającej to dokumentacji. Stosowne wyjaśnienia dotyczące kwalifikacji Wydziałów Inspekcji SB Instytut Pamięci Narodowej zawarł w piśmie z 8 lipca 2020 r. (k.292 a.s.), z którego wynika podstawa prawna uzasadniająca zaliczanie zespołów ds. SB w Wydziałach Inspekcji do jednostek Służby Bezpieczeństwa.

Analiza przedłożonych w oryginale akt osobowych E. P. nie doprowadziła do jednoznacznych ustaleń w zakresie możliwości stanowczego potwierdzenia faktu przeniesienia E. P. do struktur Służby Bezpieczeństwa, wobec braku jednoznacznie potwierdzającego ten fakt dokumentu. W aktach osobowych znajduje się wniosek personalny o przeniesienie E. P. z dniem 1 kwietnia 1988 r. do zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji oraz odręcznie sporządzona notatka z zaznaczeniem „do rozkazu”. Brak jednak dokumentu potwierdzającego wydanie stosownego rozkazu potwierdzającego przeniesienie służbowe.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny postanowił ponownie zwrócić się do Instytutu Pamięci Narodowej o nadesłanie oryginału rozkazu o odwołaniu ze stanowiska starszego inspektora Zespołu do Spraw Administracyjno-Gospodarczych Wydziału Inspekcji E. P. i mianowanie go z dniem 1 kwietnia 1988 r. na stanowisko starszego inspektora Zespołu do spraw SB Wydziału Inspekcji oraz informacji jakie stanowisko bądź funkcje zajmował Z. M. w 1988 r. w strukturach Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w B., który podpisał wniosek w tej sprawie, ze zobowiązaniem do przedstawienia dokumentacji potwierdzającej powyższe.

W odpowiedzi na to zobowiązanie Instytut Pamięci Narodowej przedłożył materiały archiwalne, wymienione w piśmie z 4 listopada 2020 r. i wskazał, że w zbiorze rozkazów personalnych za 1988 r. nie widnieje nazwisko E. P., oraz, że nie odnaleziono także odrębnego rozkazu personalnego dotyczącego E. P. w innych materiałach wytypowanych w czasie kwerendy. Do pisma załączone zostały potwierdzone za zgodność kserokopie powołanych w nim dokumentów.

Na rozprawie 10 maja 2022 r. pełnomocnik organu rentowego podtrzymując wniosek o oddalenie apelacji, wniosła o ponowne zwrócenie się do IPN o zajęcie stanowiska czy w ocenie IPN odwołujący pełnił służbę w jednostce wymienionej w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy czy też w obliczu złożonej dokumentacji należy przyjąć, że takiej służby nie pełnił.

Tak sformułowany wniosek został przez Sąd Apelacyjny oddalony, gdyż zobowiązanie do zajęcia określonego przez pełnomocnika organu rentowego stanowiska w sprawie przez Instytut Pamięci Narodowej, nie mogłoby mieć znaczenia dla dokonanej kwalifikacji służby odwołującego się w spornym okresie. Sąd nie jest wszakże w żadnym razie związany taką kwalifikacją. Jednocześnie wobec uzupełnionej w toku postępowania odwoławczego dokumentacji organ rentowy nie zajął stanowiska merytorycznego w takim znaczeniu, że ostatecznie nie dokonał tej kwalifikacji samodzielnie, powołując się na związanie informacją IPN. Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, po analizie całokształtu zebranych w sprawie dowodów, że brak jest uzasadnionych, pewnych i stanowczych podstaw w postaci dokumentów, które potwierdziłyby faktyczne przeniesienie E. P. do struktur SB z dniem 1 kwietnia 1988 r.

Przechodząc do prawnej podstawy rozstrzygnięcia wskazać należy, że zgodnie z art. 13b ust. 1 za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę pełnioną od 22 lipca 1944r. do 31 lipca 1990r. w wymienionych w tym przepisie cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach.

Z kolei art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że na wniosek organu

rentowego Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu na podstawie posiadanych akt osobowych sporządza, w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, i przekazuje organowi rentowemu informację o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b i taką też informację organ otrzymał odnośnie E. P., uzupełnioną następnie dokumentami złożonymi w toku postępowania sądowego.

Zgodnie z art. 13a ust. 5, informacja powyższa jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12.

Wskazać należy, że o ile organ rentowy był związany treścią informacji IPN o przebiegu służby E. P., co zasadniczo wynika z tego, że organ nie ma, w świetle obowiązujących przepisów, możliwości kontroli ani oceny informacji dotyczącej przebiegu służby funkcjonariusza, o tyle informacja ta nie jest wiążąca dla sądu, który takie uprawnienia posiada.

Należy podkreślić, że ustawowym zadaniem sądu powszechnego w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych jest merytoryczne rozpoznanie odwołania. Wydany wyrok musi poprzedzać postępowanie dowodowe, bo taka jest podstawowa funkcja sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy stosownie do art. 175 Konstytucji. W postępowaniu sądowym z zakresu ubezpieczeń społecznych, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów, nie obowiązują ograniczenia dowodowe przewidziane dla postępowania przed organem rentowym. Powyższe wynika wprost z art. 473 k.p.c. Nawet dokumenty urzędowe w rozumieniu art. 244 k.p.c. nie wiążą sądu, o ile innymi dostępnymi środkami dowodowymi strona wykaże okoliczności przeciwne, do tych zawartych w takim dokumencie. W postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych każdy istotny fakt może być dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. Zatem okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego (wyroki: z 2 lutego 1996r., sygn. II URN 3/95, LEX nr 24774; z 25 lipca 1997r., sygn. II UKN 186/97, LEX nr 32696; z 8 sierpnia 2006r., sygn. I UK 27/06, LEX nr 287625; z 14 czerwca 2006r., sygn. I UK 115/06, LEX nr 303869), zaś art. 247 k.p.c., wprowadzający ograniczenia dowodzenia zeznaniami świadków przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu obejmującego czynność prawną, nie ma zastosowania w tych sprawach (wyroki Sądu Najwyższego: z 21 lutego 2002r., sygn. I PKN 918/00; z 16 czerwca 2016r., sygn. III PK 139/15).

W postanowieniu z 9 grudnia 2011r. (sygn. II UZP 10/11, LEX nr 1230289), Sąd Najwyższy stwierdził, że sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Również w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego wykrystalizował się pogląd, zgodnie z którym informacja o przebiegu służby nie jest władczym przejawem woli organu administracji publicznej - władczym rozstrzygnięciem (zob. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z 12 stycznia 2018r., sygn. I OSK 2848/17, LEX nr 2445886). Tak rozumiany skutek informacji o przebiegu służby został także zaaprobowany w orzecznictwie sądów powszechnych (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 6 września 2016r., sygn. III AUa 1618/14), co oznacza, że sąd ma obowiązek oceny całego materiału dowodowego łącznie z treścią informacji Instytutu Pamięci Narodowej.

Powyższe wskazuje na całkowicie bezzasadny zarzut naruszenia § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin.

Należy zauważyć, że potencjalne uznanie informacji Instytutu Pamięci Narodowej jako dowodu niepodważalnego i wyłącznego, którym sąd byłby związany, pozbawiałoby sąd możliwości samodzielnego kreowania decyzji i naruszałoby jego prawo do swobodnej, wszechstronnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) na rzecz legalnej oceny dowodów. Nastąpiłaby wówczas utrata przez orzekający w sprawie sąd cech immanentnie związanych z kognicją sądu ubezpieczeń społecznych, którego zadaniem jest merytoryczne rozpoznanie sprawy. Uczyniłoby to z Instytutu Pamięci Narodowej organ realnie rozstrzygający sprawę, sprowadzając zaś sąd do roli instytucji podejmującej - z góry ustalone - decyzje na podstawie formalnej, przesłanej informacji o przebiegu służby.

Mając zatem na uwadze zakres podmiotowy określony w art. 13b, związany z pojęciem „służby na rzecz państwa totalitarnego” i przeprowadzając przez pryzmat tego kontradiktoryjne postępowanie dowodowe, Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że brak było jednoznacznych dowodów, aby przyjąć, że w okresie wskazanym w informacji Instytutu Pamięci Narodowej E. P. faktycznie pełnił służbę w cywilnej lub wojskowej instytucji lub formacji, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Wobec czego Sąd Apelacyjny uznał, że w niniejszym przypadku brak było uzasadnionych przesłanek do redukcji wysokości świadczeń E. P.. Tym samym, należało przyjąć za Sądem Okręgowym, że brak było usprawiedliwionych podstaw faktycznych i prawnych do zastosowania wobec odwołującego się przepisów znowelizowanej ustawy zaopatrzeniowej. Na skutek śmierci odwołującego się do procesu wstąpiła jego następczyni prawna - Z. P., wskazana w wyroku jako uprawniona do świadczeń emerytalno - rentowych należnych E. P. do dnia śmierci. Sąd Apelacyjny miał przy tym na uwadze dyspozycję art. 47 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, zgodnie z którym w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia pieniężne, świadczenia należne jej do dnia śmierci przysługują, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, małżonkowi i dzieciom, a w razie ich braku - kolejno: wnukom, rodzicom, dziadkom i rodzeństwu. Osoby te mają prawo do udziału w nieukończonym postępowaniu prowadzonym dalej w sprawie tych świadczeń. Organ rentowy nie kwestionował uprawnień Z. P. do wstąpienia do procesu po stronie odwołującej się.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał apelację organu rentowego za bezzasadną, wobec czego na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił ją w całości, o czym orzekł w sentencji wyroku.

Kończąc uzasadnić należy jednoosobowy skład Sądu odwoławczego wskazując, że zgodnie z art. 15zzsl ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.), w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego. Przepis art. 15zzsl w brzmieniu nadanym ustawą z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1090) zgodnie z przepisem przejściowym - art. 6 - znajduje zastosowanie do postępowań rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, a sprawy, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy sąd rozpoznawał w składzie innym niż jednego sędziego, w dalszym ciągu prowadzone są przez tego sędziego, któremu sprawa została przydzielona jako referentowi, do zakończenia sprawy w danej instancji.

SSA Ewa Stryczyńska